ਲਕਸਮੀਕਾਂਤ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਬਨਾਮ

ਰਾਜ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2022 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1965)

ਮਾਰਚ 23, 2022

[ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਵੀ. ਰਾਮਾਸੁਬਰਮਾਨੀਅਨ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਯੋਜਨਾ ਐਕਟ, 1966 – ਧਾਰਾ 126 – 2002 ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ – ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਉੱਤੇ, ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ ਨਹੀਂ ਗਈ – ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ ਰਿਹਾਈ ਦੇਣ ਅਤੇ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਤੱਕ ਖਤਮ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਮੰਗੇ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਧਾਰਾ 126 ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਐਲਾਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਯੋਜਨਾ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ – ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਪਾਬੰਦੀ ਖਿਲਾਫ ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ – ਫੈਸਲਾ: ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ – ਰਾਜ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 126 ਅਧੀਨ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ – ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 42 ਦੇ 2015 ਦੁਆਰਾ ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਖਰੀਦ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਸਾਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ – ਅਜਿਹਾ ਸਮਾਂ-ਸੀਮਾ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਜਾਂ ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ – ਰਾਜ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਖਰੀਦਣਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ – ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਨਿਸ਼ਕ੍ਰਿਯ ਰਿਹਾ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੀਆਂ, ਜੋ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ

ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ – ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮਾਂ-ਸੀਮਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ – ਨਤੀਜਤਨ, ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ – ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣਾ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਫੈਸਲਾ: ਜਦੋਂ ਐਕਟ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਿਆਦ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਲਈ ਵਾਧੂ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ। ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ 2002 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨਾਲ, ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਤੇ, ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ ਨਹੀਂ ਗਈ। ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮਾਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਐਕਟ ਨੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 126 ਅਧੀਨ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 42 ਦੇ 2015 ਦੁਆਰਾ ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਲਈ ਵਾਧੂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਜਾਂ ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਨਿਸ਼ਕ੍ਰਿਯ ਰਿਹਾ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੀਆਂ, ਜੋ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਤੈਅ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 7, 8, 9]

ਮਿਊਨਿਸਿਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਗ੍ਰੇਟਰ ਮੁੰਬਈ & ਓਰਸ. ਬਨਾਮ ਹੀਰਾਮਨ ਸੀਤਾਰਾਮ ਦੇਊਲਕਰ & ਓਰਸ. (2019) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 411; ਬੈਂਗਲੋਰ ਮੈਡੀਕਲ ਟ੍ਰੱਸਟ ਬਨਾਮ ਬੀ.ਐਸ. ਮੁੱਦੱਪਾ & ਓਰਸ. (1991) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 54 : 1991 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 102 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾਅ ਰੈਫਰੈਂਸ

(2019) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 411 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 1

1991 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 102 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 5

ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ : ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ.1965 ਦੇ 2022।

06.08.2021 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ, ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ.6266 ਦੇ 2019।

ਸ਼ਸ਼ੀਭੂਸ਼ਣ ਪੀ.ਅਡਗਾਓਂਕਰ, ਰਾਣਾ ਸੰਦੀਪ ਬੁਸਾ, ਗਗਨਦੀਪ ਸ਼ਰਮਾ, ਓਮਕਾਰ ਜੇ. ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੁਚੀ ਰਾਠੀ, ਐਡਵ. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਅਨਿਰੁਧ ਜੋਸ਼ੀ, ਰਾਹੁਲ ਚਿਟਨਿਸ, ਸਚਿਨ ਪਾਟਿਲ, ਆਦਿਤਿਆ ਏ ਪਾਂਡੇ, ਜੀਓ ਜੋਸਫ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਵੇਤਲ ਸ਼ੇਪਾਲ, ਸ਼ਿਰੀਸ਼ ਕੇ. ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੁਚਾ ਪ੍ਰਵੀਨ ਮੰਡਲਿਕ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ।

1. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਜੋ ਕਿ 6.8.2021 ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਮਿਆਦ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰੀਜਨਲ ਅਤੇ ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਿੰਗ ਐਕਟ, 1966 ਦੀ ਧਾਰਾ 126 ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਐਲਾਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਯੋਜਨਾ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਜੋ ਕਿ ਮਿਊਨਿਸਿਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਗ੍ਰੇਟਰ ਮੁੰਬਈ & ਓਰਸ ਬਨਾਮ ਹੀਰਾਮਨ ਸੀਤਾਰਾਮ ਦੇਵਰਖਰ & ਓਰਸ ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

2. ਇੱਕ ਅੰਤਿਮ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 31(6) ਅਧੀਨ 2.1.2002 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਕਿ 18.2.2002 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲਾਤੂਰ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਸਾਈਟ ਨੰਬਰ 217 ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਲਈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ 21.11.2002 ਨੂੰ ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 73, ਜੋ ਕਿ 6500 ਵਰਗ ਮੀਟਰ ਦਾ ਹੈ, ਦੇ ਬਾਹਰ 1394.05 ਵਰਗ ਮੀਟਰ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜਿਸ ਦੇ ਪਲਾਟ ਨੰਬਰ 1, 2, 9 & 10 ਸਨ, ਖਰੀਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਾ ਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਲਈ ਲੈਂਡ ਅਕੁਆਇਜ਼ੀਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1894 ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ 16.8.2016 ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 127 ਅਧੀਨ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ

ਤਾਂ ਜੋ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਖਰੀਦਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਅਜਿਹੀ ਨੋਟਿਸ ਨੂੰ ਜਵਾਬੀ ਮਿਊਨਿਸਿਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ 20/22.8.2016 ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਸਮੇਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲਾ ਮਾਪ ਯੋਜਨਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ।

3. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜਵਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜੋ ਕਿ ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 73 ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਨੂੰ ਲਾਤੂਰ ਮਿਊਨਿਸਿਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਲਈ ਸਾਈਟ ਨੰਬਰ 217 ਦੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਹਦ ਤੱਕ ਮਿਆਦ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਵੇ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਏ ਹਿੱਸੇ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 ਯਾਨੀ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 73 ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਅਸਰਦਾਰ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾ ਸਕਣ, ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਯੋਗ ਅਥਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਸਰਦਾਰ ਫੈਸਲੇ ਤੇ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

4. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 31(6) ਅਧੀਨ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਤਿਰਿਕਤ ਸਾਲ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਖਰੀਦ ਨੋਟਿਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ 16.8.2016 ਨੂੰ ਜਮਾ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦੀ ਗਈ। ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਹੀ ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦਾ ਅਤਿਰਿਕਤ ਸਮਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਜਵਾਬੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਖਰੀਦ ਸਕਣ।

5. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਿਊਨਿਸਿਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਗ੍ਰੇਟਰ ਮੁੰਬਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਾਗ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜੋ ਕਿ 1966 ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਖਰੀਦ ਨੋਟਿਸ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਵੱਲੋਂ ਸੇਵਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਖਰੀਦਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬੈਂਗਲੋਰ ਮੈਡੀਕਲ ਟਰੱਸਟ ਬਨਾਮ ਬੀ.ਐਸ. ਮੁੱਦਾਪਾ ਐਂਡ ਓਰਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

6. ਅਸੀਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਅਤਿਰਿਕਤ ਸਾਲ ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬੈਂਗਲੋਰ ਮੈਡੀਕਲ ਟਰੱਸਟ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਜਨਹਿਤ ਯਾਚਿਕਾ ਵਿੱਚ, ਬੈਂਗਲੋਰ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਜਨਤਕ ਪਾਰਕਾਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ, ਜਨਤਕ ਪਾਰਕਾਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ।

7. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਿਊਨਿਸਿਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਗ੍ਰੇਟਰ ਮੁੰਬਈ ਵਿੱਚ ਹੋਲਡ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਪਾਰਕ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੈਸਟੂ ਕਿਊ ਟ੍ਰਸਟ (ਟ੍ਰਸਟ ਦਾ ਲਾਭਪਾਤਰੀ) ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਉਚਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀਤਾ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ, ਪੁਨਰਵਾਸ ਅਤੇ ਪੁਨਰਸਥਾਪਨ ਐਕਟ, 2013 ਅਧੀਨ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਅਜਿਹਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 142 ਅਧੀਨ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੇਖ 141 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਲੇਖ 144 ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਧਕ ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ।ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਐਕਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਿਆਦ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ, ਅਦਾਲਤ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਵਾਧੂ ਮਿਆਦ. ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਰਾਖਵੀਂ ਸੀ 2002 ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਾਪਸ। ਅਜਿਹੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੁਆਰਾ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਕਸਦ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਰਤ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਦੇ ਬਾਅਦ ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗਣ 'ਤੇ, ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਦ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਇੱਕ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਕਤ ਪਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ-ਆਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ. ਕਨੂੰਨ ਨੇ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਦਸ ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 126 ਅਧੀਨ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦਾ ਵਾਧੂ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣਾ 2015 ਦੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਐਕਟ ਨੰ. 42 ਦੁਆਰਾ। ਅਜਿਹੀ ਸਮਾਂ ਰੇਖਾ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

8. ਰਾਜ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਖਰੀਦਣਾ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਰਾਜ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਨਿਸਕ੍ਰਿਯ ਰਿਹਾ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੀਆਂ, ਜੋ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਸਾਧਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਹੈ।

9. ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਟੈਚਿਊਟ ਅਧੀਨ ਤੈਅ ਸਮਾਂ ਰੇਖਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਨਤੀਜਤਨ, ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ

ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta

Advocate